

**ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ
ФЕДОРА ФЕДОРОВИЧА БОЄЧКА,
доктора біологічних наук, професора,
заслуженого працівника вищої школи України,
члена-кореспондента АПН України,
завідувача кафедри біології та біохімії
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького**

У статті висвітлено основні періоди життя, наукової та педагогічної діяльності доктора біологічних наук, професора, заслуженого працівника вищої школи України, члена-кореспондента АПН України, завідувача кафедри біології та біохімії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – Боєчка Федора Федоровича.

Ключові слова: *Боєчко Федір Федорович, біологічна хімія, наукові праці, життєвий та професійний шлях.*

Ф. Ф. Боєчко народився 13 травня 1934 р. у с. Семаківці Коломийського району Івано-Франківської області. Батьки – Федір Іванович та Олена Михайлівна – працювали в колгоспі. Дитинство проходило в непростий період – у 1939 р. Східну Галичину було приєднано до УРСР, невдовзі почалася Друга Світова війна. Батько Ф. Ф. Боєчка був мобілізований на фронт і воював у частинах радянської армії до перемоги. У післявоєнний період Федір Боєчко став свідком утвердження радянської влади на Прикарпатті.

Середню школу Ф. Ф. Боєчко закінчив у сусідньому селі Корнич, після чого, протягом 1952-1957 рр., навчався на біологічному факультеті Чернівецького державного університету, спеціалізацію набував на кафедрі біохімії. Після закінчення навчання в університеті працював учителем хімії й біології та виконував обов'язки завуча Козирянської середньої школи на Буковині. У 1957 р. вступив до аспірантури при кафедрі біохімії Чернівецького державного університету. Його науковим керівником був відомий біохімік, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біохімії, ректор університету К. М. Леутський. Аспірантуру закінчив у 1960 р. і отримав направлення на роботу до Уманського педагогічного інституту на посаду асистента кафедри хімії.

У 1961 р. Ф. Ф. Боєчко захистив кандидатську дисертацію в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка. Її тематика була пов'язана з дослідженням впливу вітамінів і мікроелементів на обмінні процеси в організмі людини і тварин.

У 1962 р. за його ініціативи на природничому факультеті Уманського педінституту було створено кафедру хімії, очільником якої був упродовж 15 років. Завдяки Ф. Ф. Боєчку на кафедрі облаштували біохімічну науково-дослідницьку лабораторію. Науковці отримали змогу досліджувати механізм дії біологічно активних речовин (вітамінів і мікроелементів) на жировий обмін і розвиток атеросклеротичних змін в організмі людини і тварин. Упродовж 1964–1969 рр. обіймав посаду проректора з навчально-виховної й наукової роботи. У 1966 р. отримав вчене звання доцента кафедри хімії.

У 1974 р. Ф. Ф. Боєчко захистив докторську дисертацію в Інституті біохімії імені О. В. Палладіна НАН України на тему: «Вивчення ролі мікроелементів (кобальту, марганцю і олова) в ліпідному обміні». У 1976 р. отримав учене звання професора.

З 1975 р. Ф. Ф. Боєчко очолював Уманський педагогічний інститут. Молодого керівника, який дбав про розвиток науково-педагогічних кадрів і матеріальної бази інституту, перевели у 1979 р. на посаду ректора Черкаського педагогічного інституту. Федір Федорович успішно керував ВНЗ упродовж 21 року (1979–2000 рр.). За його керівництва було зміцнено навчально-матеріальну базу навчального закладу. Збудовано два сучасних комфортабельних гуртожитки поліпшеного планування, один з яких пізніше було реконструйовано в житловий будинок для викладачів і співробітників університету, введено в експлуатацію новий навчальний корпус на 2000 місць, розпочато будівництво кооперативного будинку для викладачів та співробітників інституту та гуртожитку сімейного типу. За цей час в університеті відкрито понад 10 нових спеціальностей і створено ряд факультетів і кафедр. Федір Федорович проявив себе як вимогливий, але водночас чуйний керівник. Боєчко Ф.Ф. сприяв зміцненню кадрового потенціалу ВНЗ: за час роботи на посаді ректора суттєво збільшилась чисельність аспірантів при кафедрах університету, десятки викладачів направлено на навчання до аспірантури і докторантури вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів України й Росії. За його ініціативи до університету було запрошено на роботу ряд професорів, доцентів з інших міст. Ректор подбав про надання їм державного житла. Багато працівників університету добрим словом згадують підтримку й допомогу ректора. У 1994 р. Черкаський державний педагогічний інститут вперше було акредитовано за найвищим – четвертим рівнем. Завдяки Ф.Ф. Боєчку та Черкаській обласній раді педінститут у 1995 р. на колегії Міністерства освіти і науки України отримав статус державного університету з присвоєнням імені Богдана Хмельницького.

Зайнятість на адміністративній посаді не завадила Ф. Ф. Боєчку активно займатися науковою роботою. Він досліджує вплив вітамінів, мікроелементів і їх комплексів на обмінні процеси в організмі та його імуннозахисні функції в нормальних умовах та за умов дії малих доз іонізуючої радіації. Разом із групою викладачів професором Ф. Ф. Боєчком розроблено, апробовано й запатентовано спосіб реабілітації функцій імунної системи в осіб, що зазнали впливу факторів аварії на Чорнобильській АЕС.

З 1998 р. Ф. Ф. Боєчко очолює кафедру біохімії (згодом її об'єднали з кафедрою біології). Під його керівництвом ефективно розробляється методика викладання біохімії та хімії полімерів у системі вищої й середньої освіти. Організовано викладання ряду дисциплін у межах спеціалізації «Біохімія» для студентів-біологів. У 2008 р. за участю Федора Федоровича в університеті був створений Науково-дослідний інститут фізіології імені Михайла Босого, де він очолює відділ біохімії і до сьогодні.

Федір Федорович належить до покоління, на плечі якого лягли труднощі, притаманні українському народу: голодомор, Велика Вітчизняна війна, а потім вибір життєвого шляху. Він повністю віддався царині біохімічної науки. Теоретична позиція Ф. Ф. Боєчка – це позиція вітчизняної біохімічної школи. Стратегія – комплексний підхід до аналізу біохімічних процесів.

Життєва позиція Ф. Ф. Боєчка – самовіддане служіння справі, науці, демократичність, прямота, динамізм, рішучість, чесність, участь у долях людей, надзвичайно висока громадянська позиція. Усі ці риси надають особі Федора Федоровича привабливості, викликають повагу і характеризують його як яскраву особистість.

Ф. Ф. Боєчко – автор близько 200 наукових праць, у тому числі понад 20 підручників і посібників для студентів ВНЗ, училищ, учителів та учнів шкіл. Ним

написано й видано перший в Україні навчальний посібник з хімії полімерів для студентів природничих факультетів ВНЗ («Хімія полімерів», 1965). Серед опублікованих праць Ф. Ф. Боєчка слід відзначити навчальні посібники для студентів: «Основи хімії полімерів» (1976, 1988, 2008), «Хімічна сировина та способи її переробки» (1980), «Основи органічної і біологічної хімії» (1983), «Органічна хімія» (1986), «Біологічна хімія» (1989, 1995, 2011), «Основні біохімічні поняття, визначення і терміни» (1993); «Біохімія» (1997, 1998), «Збірник задач і вправ з біологічної хімії» (2000), «Основи молекулярної біології» (2010), «Основи молекулярної біології (курс лекцій)» (2013); практикуми: «Лабораторно-практичні заняття з органічної хімії» (1984), «Біохімічні методи досліджень» (2005), «Біохімія. Практикум. Статика» (2006), «Біохімія. Практикум. Динаміка» (2007), Лабораторний практикум з біохімії (2012).

Підручник «Органічна хімія» (2002), підготовлений і виданий у співавторстві з викладачами кафедри органічної хімії В. М. Найданом та А. К. Грабовим, рекомендований Міністерством освіти і науки України для учнів 10-11-х класів з поглибленим вивченням хімії в загальноосвітніх школах. Для вчителів шкіл були написані та видані також посібники: «Вибрані розділи курсу неорганічної хімії середньої школи» (1973), «Білок і кормовиробництво» (1987), «Біохімія для вчителя» (1985).

З 1994 р. Ф. Ф. Боєчка було обрано членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України.

Під його керівництвом створена наукова школа – захистили кандидатські дисертації Д. М. Захарик, Г. С. Сизоненко.

Він був і є організатором багатьох наукових конференцій і симпозіумів. Ф. Ф. Боєчко – активний член редакційних колегій наукових журналів і спеціалізованих рад із захисту дисертацій; член Українського біохімічного товариства.

Робота Ф. Ф. Боєчка у ВНЗ була тісно пов'язана також з громадською діяльністю. Він неодноразово обирався депутатом Уманської і Черкаської міських рад, депутатом Черкаської обласної ради. Понад 10 років очолював обласне товариство «Знання».

Активна громадська та наукова діяльність Ф. Ф. Боєчка була відзначена державою: він нагороджений Орденом Трудового Червоного Прапора (1978), медаллю «За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» (1970), медаллю А. С. Макаренка (1988), медаллю К. Д. Ушинського, нагрудним знаком «Відмінник народної освіти України» (1975), нагрудним знаком «Заслужений працівник вищої школи УРСР» (1984), Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР. Громадськість визнала його Почесним громадянином міста Черкаси, у 1999 р. нагороджений пам'ятним знаком «За заслуги перед містом Черкаси» I ступеня.

Професор Ф. Ф. Боєчко має велику інтелектуальну і моральну силу, яка в цей нелегкий для науки час зміцнює віру й надію в дівість вищих ідеалів. Він слугує чудовим прикладом для молодих науковців у виборі життєвих орієнтирів, формуванні якостей справжніх дослідників.

Нарис про ювіляра буде неповним, якщо не згадати про його хобі – риболовлю, якій він віддає вільний від роботи час. При цьому для Федора Федоровича важливим є не кількість пійманої риби, а сам процес риболовлі, спілкування з природою.

З нагоди славного ювілею колектив Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького зичить Федорові Федоровичу Боєчку міцного здоров'я і творчого довголіття.

Література

1. Боєчко Федір Федорович. Вчені Черкащини. *Бібліографічний довідник*. / Упорядник та ред. М. І. Бушин, Н. М. Бушина. Черкаси: Відлуння, 1998. С. 20–21.

2. Боєчко Федір Федорович. Педагогічний словник. / За ред. М. Д. Ярмаченка. К: Педагогічна думка, 2001. С. 62–63.
3. Боєчко Федір Федорович. Академія педагогічних наук України. *Інформаційний довідник*. К.: Фенікс, 2002. С. 65.
4. Боєчко Федір Федорович. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. К.: Вид-во «Світ успіху», 2009. С. 36.

References

1. Bushin, M. I. & Bushina, N. M. (1998). Boyechko Fyodor Fedorovich. Scientists of Cherkasy region. Bibliographic guide. Cherkasy, Vidlunnya. 20–21. (in Ukr.).
2. Yarmachenko, M. D. (2001). Boyechko Fyodor Fedorovich. Pedagogical dictionary. 62–63. (in Ukr.).
3. Boyechko, Fyodor Fedorovich. (2002). Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Information directory. 65. (in Ukr.).
4. Boyechko, Fyodor Fedorovich. (2009). Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky. 36. (in Ukr.).

Summary. Lyzohub V. S., Deriy S. I., Gavrilyuk M. N. Life and creative way of Boyechko Fyodor Fedorovich

The article highlights the main periods of life, scientific and pedagogical activity of the Doctor of Biological Sciences, Professor, Honored Worker of the Higher School of Ukraine, Corresponding Member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Head of the Department of Biology and Biochemistry of Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky – Boyechko Fyodor Fedorovich.

В. С. Лизогуб, С. І. Дерій, М. Н. Гаврилюк

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Одержано редакцією 18. 05. 2019

Прийнято до публікації 19. 06. 2019